Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дежз ● ЕРА, 26 ФЕВРАЛЬ, 1981 ШУ. ● № 25 (6315). ● Мах 2 кепиг.

СОВЕТСКИ НАХ ЧІОАГГІА УЯЛА ТІАЯХИЙТА ХЬОЖАШ БА МЕХКА КОММУНИСТИЙ ФОРУМА БАЛХАГА. КЪАХЬЕГАМА КОЛЛЕКТИВАШКА МОГАЕШ ТІАНИЦАЯ НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА XXVI-ча СЪЕЗДА ЯЬ КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ОТЧЕТНИ ДОКЛАД. ЦУ ЛОАРХІАМЕЧА ДОКУМЕНТА ХЬИНАРЕ ПРОПАГАНДА ЕЛГА ПАРТЕ ДОШ ХІАРА САГАГА ДІАКХОАЧАДЕ ГІЕРТАЧА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ ТЕРКАМА ЮКЪМОТТИГЕ ЛАТТ.

Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезд

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

24 феврале Москве, Съездий Кремлевски Двореце шолгІа болх дІахо беш хилар Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезд.

Іуйрийнарча заседане председателан деш вар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь новкъост К. У. Черненко. Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда еш йола КПСС ЦК Отчета чурчех арахьарчех политика хьакъехьара дехкараш, КПСС Центральни ревизионни комиссе отчет юкъача дакъа лаьцар новкъосташа: Д. А. КУНАЕВА — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. В. РОМАНОВА — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, В. Д. НАУМКИНА — В. И. Ленина цІерагІча Магнитогорски металлургически комбината воккхагІча торновойс, М. С. СОЛОМЕНЦЕВА — РСФСР Министрий Совета председателa, Т. Я. КИСЕЛЕВА — Белоруссе Компарте ЦК хьалхарча секретара, Ш. Р. РАШИДОВА — Узбекистана Компарте хьалхарча секретара.

Съездага дег тІера моаршал делар делегаташен, хьашташен боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: ФИДЕЛЬ КАСТРО РУСА — Куба Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Куба Республика Паччахьалкхен Совета а Министрий Совета а Председатела, ЛЕ ЗУАНА — Вьетнама Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара.

ДІахо кренешка къамальлаш дир новкъосташа: И. А. БОНДАРЕНКОС — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара, М. З. ШАКИРОВА — КПСС Башкирски обкома хьалхарча секретара, В. Н. ГОЛУБЕВАС — В. И. Ленина цІерагІча Ивановски камвольни комбината ткачихас.

Іуйрийнарча заседане шитта моаршал луш къамальлаш дир боккхача безамца делегаташен хьашташен тІанийцача новкъосташа: СТАНИСЛАВ КАНЯС — Польски цІашагІкхийттача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, ЭРИХ ХОНЕККЕРА — Германски социалистически единни парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Германски Демократически Республика Паччахьалкхен Совета Председателa.

Сейрийнарча заседане председателан деш вар СССР Министрий Совета Председатель новкъост Н. А. ТИХОНОВ. Кренешка къамальлаш дир новкъосташа: Г. А. АЛИЕВА — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Ю. Н. ХРИСТОРАДНОВА — КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара, П. П. ГРИШКЯВИЧУСА — Литвай Компарте ЦК хьалхарча секретара, Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕС — Гуржи Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Съездага моаршал делар делегаташен хьашташен боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: ГУСТАВ ГУСАКА — Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Чехословацки Социалистически Республика Президента, ЯНОШ КАДАРА — Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, ТОДОР ЖИВКОВА — Болгарски Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Болгаре Халкъа Республика Паччахьалкхен Совета Председатела, ГАСТОН ПЛИССОНЬЕ — Французски Коммунистически парте Политбюро члена, Центральни Комитета секретара, НИКОЛАЕ ЧАУШЕСКУС — Румыни Коммунистически парте Генеральни секретара, Румыни Социалистически Республика Президента.

25 феврале Іуйрийнарча заседане председателан дош вар КПСС ЦК Политбюро член, Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь новкъост В. В. ЩЕРБИЦКИЙ.

Съезда лакхийгІар мандатни комиссе председатела новкъоста И. В. КАПИТОНОВА ешна съезда мандатни комиссе докладага. Съездо берриган рaьза а болуш чІогІйир мандатни комиссе доклад.

Цул тІехьагІа Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда еш КПСС Центральни Комитета Отчета чурчех арахьарчех политика дакъера парте аргІанара делхарахи, Центральни ревизионни комиссе отчета юкъача дакъа лаьцар новкъосташа: А. П. АЛЕКСАНДРОВА — СССР Іилмай Академе президента, С. Ф. МЕДУНОВА — КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара, Б. Н. ЕЛЬЦИНА — КПСС Свердловски обкома хьалхарча секретара, А. Д. ЧЕРВЯКОВА — Кировски областа Котельнически района «Ленина никъ» яхача колхозан председателa.

Съездага моаршал делар делегаташен хьашташен боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: КЕЙСОН ФОМВИХИНА — Лаоса Халкъа-революционни парте Центральни Комитета Генеральни секретара, Лаосски Халкъа-Демократически Республика Премьер-Министре, ЮМЖАГИЙН ЦЕДЕНБАЛА — Монгольски Халкъа-демократически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Монгольски Халкъа Республика Сийлахь-йоккхача Халкъа Хурала Президиума Председатела, ЛИ ДЕН ОК — Корея Къахьегаша парте Центральни Комитета Политбюро Президиума члена, Корейски Халкъа-демократически Республика административни совета Премьера.

ДІахо кренешка къамальлаш дир новкъосташа: А. Э. ВОССА — Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. М. МАРКОВА — СССР яздархой правлене Союза хьалхарча секретара.

Іуйрийнара заседани чакхйоалаш съездага моаршал [illegible] съезда делегаташен хьашташен боккхача безамца тІанийцача новкъосташа: ДУШАН ДРАГОСАВАЦА — Югославе Коммунистически Союза Центральни Комитета Президиума секретара, АЛВАРО КУНЬЯЛА — Португальски Коммунистически парте Генеральни секретара.

МОСКВА. Съездий Кремлевски Дворец.
СУРТА ТІА: КПСС XXVI-ча съезда заседаней зале.

В. Егоровай В. Кошевойн сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша КПСС XXVI съезда луш дола рапорт

КПСС Нохч - ГІалгІай обкомо, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Советo кхо орден лелаеча республика коммунистий берригача къахьегамхой цІерагІа КПСС XXVI съездага хоам бу болхлой, колхозхой, гІуллакхера нах, Нохч - ГІалгІайчен дукхача къомех бола къахьегамхой ленински парте лакхера форум хьаеллача дена политически а къахьегама а хьинар чІоаггІа айдена кхаъбаьхка хилар. Берригача советски наха а санна, республика къахьегамхоша Іаламате чІоагІа раьза болаш тІанийцар иттлагІча пятилетка шерашка парте а советски халкъо а баь боккха болх, хІаьта дег тІера чІоагІа берах а йоах парте Центральни Комитета, хІаннарча хана гІоранхьина вола паччахьалкхен а политически а деятель Леонид Ильич Брежнев керте латтача дун Политбюрона, кІаьд а ца луш къахьегамa ваьха йоакхо ярах, социалистически Даьхен экономически оборонни низ чІоагІбарахи дунен халкъашта юкъера цун сий лакхдарахи.

Болхлой, колхозхой, гІуллакхара нах сийлахь - боккхача Октябра гІуллакха чІоагІа мутІахьа хилар, Коммунистически партена, ленински Центральни Комитета йохаргІоацаш цхьоагІо йолаш кхотибенниен хилар хьахьокх царна иттлагІча пятилетке карагІдийнначa турпалча къахьегама гІуллакхаша, производства эффективности балха дикахи лакхъяра шерра социалистически ях йоаржаяро, коммунизм кьалъяра декхараш толамца кхоачашдеш хиларо.

Къахьегамхой творчески а политически а хьинар айдара низ бола стимул хилар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева республика адресагІа, цхьайолча производственни коллективашка дайта моаршал, иштта халкъа бахама планашка социалистически декхарашц кхоачашдара социалистически ях а йоаржаь доккхий толамаш дахарах Нохч - ГІалгІайчена КПСС ЦК, СССР Министрий Совета хІаьта иштта ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦІе байракхаш алар.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш, промышленноста болхлоша иттлагІча пятилетка шерашка планал совгІа маьхала яьккхар 83,5 миллион сома маьха продукци. Планал совгІа тІаккхийттача продукцех 90 процент совгІаьр тІаккхийттай къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа. ИттлагІча пятилетка шерашка йоккхий мероприятеш чакхъяьхай предприятеш кердача техникаца Іалашъяра тІаерзаяь. Болх бе йолаяллейтай 150 механизированни, поточни, автоматически линеш. Караерзаьй 50 совгІа кердача тайпаех йола продукци. Паччахьалкхен дикала Знак а йолаш арахецаш йола изделеш 4,6-зза дегІаьлхкар.

Технически прогресс ара хоадаьбеш йола машинаш ю, электротехнически, прибораш ю, промышленноста кхыдола доакъош сиха дегІанхад. Доагора - энергетически комплекс сиха дегІайоалаяра новкъоста Леонид Ильич Брежнева яь указанеш зарде а луцаш республикерча мехкдаьттахоша хаьнал хьалха кхоачацйир пятилетка. Заданел совгІа дааькхар 4,1 миллион тонн мехкдаьттех 600 миллион гаргга кубически метр газ. Углеводородий байдан дегІаахара йолча промышленни запаший план а тІехкхоачаьнъяй, чоалхнеча лоамангеологически хьалашка 5—7,5 эзар метр буруа а тохаш, скважинаш йоттага карадерзадаьд, хьайналлай керда кІоарга мехкдаьтта доалла кхо моттиг, вешта мехкдаьтта доалла ялх моттиг.

Республикерча мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта-химически промышленноста предприятенга реконструкци еш дукха болх баьб. Эксплуатаце дІаенний кхыьанца мехкдаьтта чакхдоаха аттара йоаккхагІа лоархІаш йола ЭЛОУ-АВТ яха установка, каталитически риформингa, парафина даьттех дІа а къестадеш доагор кийчду, вакуумни хьисаре мазут чакхдоахa объекташ, кхыераш. Иза оаьхаш долаш цхе шера кланагІа лаьрхІачул совгІа 16 процент дукхагІа арахийцар чакхдаьккхача мехкдаьттах мехкдаьтахимически продукци. ДІахо а дегІадоаладаьд капитальни гІишлош хьалъелга. Капиталовложенеех пайда эцара иттлетка план кхоачашъяьй республико. ИйслагІча пятилеткаца ийсбача пайда кІицача паччахьалкхен капитальни вложеней боарам 1,2-зза дегІабеннаб, болх бе йолаенна перттера фондаш 1,3-зза дукхагІа хиннай. Болх бе йолаяллейтай 30 гаргга йоккха промышленни предприяти, цех, производство.

Боккха гІа дІахьалхашка баьккхаб иттлагІча пятилетке юрта боахам дегІабоалабара дакъе а. КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, юртий къахьегамхоша валови продукци лаккхар 16 процент дегІа а доаладеш, толамца кхоачашйир пятилетка шерашка баьдовгІай продукце дерригa керттера тайпаш доккхара оттаяь планаш. Шера юкъера лаьрхІача ийслагІча пятилеткечул дукхагІа дехкад: — 10 процент, гаьмарий фу —4 процент, шекара свекла — 18 процент, сом — 54 процент, баьцовдарaш — 71 процент, коартолаш — 86 процент. ИттлагІча пятилетке тІехкхоачаншъяй иштта паччахьалкхенга шура, фуаш, тха доккхара ахе шера планаш а.

ИттлагІча пятилетка шерашка, ленински къаман политика чакхъяхар бахьан долаш, КПСС Центральни Комитето, Советски правительства хеддаьза новкъостал дарахи йоакхо ярахи республике дикка социальни хувцамаш хиннад, тоаеннай къахьегамхой хьал-торо. Халкъа образованеген здравоохраненеген иттлагІча пятилетка шерашка дІадоххийтар 23 процент тІаккхийттар, товарооборот дегІаера 23 процент, наха бытовой гІуллакхаш делга — 80 процент. 25 эзар гаргга болча дезала сихай дика кийчъяь керда квартираш. Хьалъяьй дукха керда культурно-просветительни дарбани учрежденеш.

Республика экономикен культурен хеддаьза дегІаккувлара партен правительстван еха йоакхоша гІуллакхаца моп а луш, цхьайтталлагІча пятилетке белгалдаь доккхий мулаш дахара, коммунизм хьалъеча керда толамаш а доахаш Даьхе гІадйигара лоаттабеча къовсаме шоай низаш совдахх гІерт Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. КПСС XXVI съезда сийна хьинареча вахте эттача промышленни предприятей коллективаша толамца кхоачашйир укх шера январь бетта паччахьалкхен план; 1981 шера шин бетта план съезд хьаеллача денга кхачалехьа кхоачашйир 1500 цеха, участка, бригада коллективаша, 25 эзар болхлочо. Колхозашен совхозашен Іаннара доахаш латта хьайбаш, ремонт яь йолаш лата юртбоахама техникана, дІадоладаьд бІаьстан кхашка деш дола балхаш.

Бехктоххам чІоаггІа айбенна хьалашка коммунисташа, республика берригача къахьегамхоша кІоарга кхетадеш да хІана а тІехьа наьда эцаяза дукха торонаш йолга, хьадеш дар кхы а дукхагІен дикагІен хилийта йиш йолга, дІахо а производства эффективности балха дикахи лакхъяра де декарараш а деш, цар тешаш лу КПСС XXVI съезда шоай дерригa низаш, знанеш, хьинар съезда решенеш толамца кхоачашъяра тІадохийтаргхиларах, Советски Союза Коммунистически партена — вай еррига юталоа вИшра деган уравуттадетушеш вІашагІехьдоахачушен генахьара шоай мутІараш кхы а айгагІа кхетадергхиларах.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМ

НГІАССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

НГІАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ПАРТЕ СЪЕЗДА СИЙНА

ЧІоаггІа къахьегамен политически хьинар айдаьд укх деношка Нохч-ГІалгІайчен городашкен юрташкен

ДОШ КХОАЧАШДАЬД

Кердо шу дІадоалаьча ГІ. Агриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача назрановски заводе коллективо декхараш тІаийцар КПСС XXVI-ча съезде сийна болх бе.

Съезд хьаеллача денга завода коллективо ийцаьй 25 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 400 гигакалори йІовхала энерги, 8 условни тонн доагор.

Коллективо шай балха юкъейихьай 26 эзар сом кхоайта 2 рационализаторски предложени. Съезд болх бе йолалуча денга заводерча 440 болхлочон 22 бригадо шин бетта план кхоачашъяь шоай шоаш тІанийца декхараш кхоачашдаьд.

С. МУТАЛИЕВ,
завода партбюро секретарь.

* * *

Грозненски района «Пригородный» совхоза къахьегамхоша коммунистий форум хьаеллаш доле ди доккхийча къахьегама толамашца доздаьд.

Укх шера хьалхарча квартала планагІа паччахьалкхена дІаелла езаш йола шура 22 феврале дІаенна бьаннаб хьайбаш лелахьараш. Таьхь КПСС аргІанерча съездо шин болх дІахьоча дийнахье шоллагІча квартала чотагІа къахьоеш ба уж. Из толам боаккхача къахьтІе хьинаре къахьийгад доаркшаш Магомадова Зайнабен Эсиева Бейсетен. Цар сийна совхозе конторана хьалашка урагІа яхийтай ЦІе байракх.

Дика къахьийгад тха механизатораша а. Планал а тІаийцача социалистически декхарел а дикка хьалха, 16 феврале, гоаьль йистеьккхай ерригa юртбоахама техника. Из толам боаккхаш белгалбаьннаб сварщик Арсукаев Ширвани, слесарь Коваленко Николай, мастер-наладчик Косьмин Родион, кхыбараш.

Г. АБДУЛАЕВ,
совхоза директор.

* * *

Къаьстта чІоагІа хьинар айдаь къахьегама вахта латт укх деношка «Чеченоингушстройматериалы» яхача объединенеча производственни коллективаш. КПСС XXVI съезда сийна тІаийца декхараш тІехкхоачашдаьд цар.

ЛаьрхІачул совгІа 700 эзар кирпич, 1300 тонн кІира, дукха культурно-бытовой гІуллакхашта эша товараш, битумированни кьаьат арахийцад, пайда бере план 103,7 процент кхоачашъяьй.

Хьинар лоьгІ ца деш къахьега лоркІ объединене болхлоша, инженерно-технически белхалоша, гІуллакхерча наха дІахо йодаче хане а.

Ш. ФАРГИЕВ,
объединене цІагІаьтІахкача профсоюзни комитета председатель.

* * *

Совхоз-техникума къайбаш лелабераш съезд хьаеллача денна дика накъобаьлахаб.

Укх шера хьалхарча шин бетта паччахьалкхена планагІа йоагІаш хинна 50 тонн шура массехк ди хьалха дІаенна баьнар уж. Цул совгІа, кхоачашйир Даьхенга дулх доккхара хьалхарча квартала план а.

Из толам бахкаа геттара доккха новкъостал дир доаркшаш Т. Даурбекоевас, Л. Гандароевас, М. Агриевас, Л. Китиевас, бежа Іуша М. Даурбековас, М.-Г. Ганиева.

Тхоай къахьегама толамаш бола беш йолча вай хьамсарча Коммунистически парте съезда хетаду оаха.

Ю. АЛБАКОВ,
Назрановски района совхоз-техникума директора дешархаш кхоачашдар.

Мехкдаьтта кІеж техай

КПСС XXVI съезд хьаеллача хьалхарча дийнахьа боккха кхаъ хилар Грозненски бурув тохара балхий управленерча лаьттан чениш техараьшта. № 142 йолча скважинера йоккха мехкдаьтта кІеж техар! Из да цар коммунистий форума киийдаь къахьегама совгІат. Итт миллиметр хулача штуцере гІолла дийнахьа бусахь скважино лу 550 совгІа тонн мехкдаьтте. Скважина йоаккхача а из тохача а къаьстта дика къахьегица белгалбаьлар буровой начальник Ильичев Евгений Иванович, бурувдеттараш П. Хасуев, М. Пацыгов, А. Сундуков, кхы дукха а бараш.

ХІаьта парте аргІанара съезд хьайийлача дийнахьа Грозненски УБР хилар бурувдеттарий, инженерно-технически болхлой, гІуллакхерча маьха митинг. Из хетаьяр вай мехкарча коммунистий лакхерча форума. Къахьегама вахта лаьттача лаьттан чениш техараша даьхача толамех лаьца дийцар митинге къамаьлаш даьхача геологически отдела начальника Ф. И. Гертибера, технологически отдела начальника Ю. С. Краснова. УБР коллективо съезда сийна тІаийца хинна декхараш тІехкхоачашдарах хоам бир цар. КІоарга геолого-тохкама скважинаш йоахача планал совгІа цо техад 200 метр бурув.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР воккхагІвола инженер.

ХЬИНАРЕЧА КЪАХЬЕГАМА ДЕНОШ

КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача Назрановски мехлесхоза коллективо социалистически декхараш тІаийцадар коммунистий лакхера форум хьаеллача денга кхачалехьа шин бетта план кхоачашъе. Уж декхараш тІехкхоачаш а деш, съездо болх дІаболабале кхо ди хьалха, 20 феврале, рапорт делар мехлесхоза болхлоша кийча продукци маьхала яккхара шин бетта план 102 процентa товарни продукци арахецара задани 103 процента кхоачашъярах.

Коммунистий форумо болх беча укх деношка шоай къахьегама толамеш тІа-тІа тоадеш къахьегаш ба уж. Съездо болх бу денош хьинареча къахьегама денош хилийта дош деннад цар. Шоай дош дизза кхоачашдеш хьа а боагІа уж.

М. ХУТИЕВ,
Назрановски мехлесхоза директор.

БІаьстан балхаш доладаьд

23 феврале — КПСС исторически XXVI съезд хьайийллача дийнахьа укх шерара шоай эттара хьалхара бІаьстан балхаш дІадоладаьд Грозненски района «Молочный № 1» совхоза механизаторашa. Цу дехача дийнахьа шоай лаьрхкІа кулг тоха кийчъяь МТЗ-80, ДТ-75 яха тракторaш махкаш тІехьа а дийза кхай тІа араьхай совхоза дикагІболча механизатораша Дангаев Хьасанбикен Карнев Мувсаси. Садовлица социІташ къаьстта хьинар айденнеи къахьийгад цар, шоай дийнахьара балха норма тІехкхоачаш а еш. ДІайийна дукххача шерашке тІаювла баьцаш тІайолча 39 гектар хулача кхай тІа махкабаьккхаб Дангаева, хІаьта Карнева — зоба аьхача 55 гектара.

Хаинахьен толамен бІаьстан балхаш чакхдахара хьалхе а техника кийчъяьй, кхыдола эшараш даьд.

Укх деношка чІоаггІа дегаш гІоадаьнна хьинаре къахьегаш ба СпецСМУ-10 массайолча участкашкара гІишлонхой.

Царна юкъе а къаьстта дика болх барца белгалтьяьнна я Султыгов Баьтал-Гирe Мустафа керте латтача комплексни бригада коллектив. Цхьаккха смена дІаяхийтац цо шин норма 125 процентал чукьнахьа кхоачашъяь. Бригадерча тІишлонхоша чІоаггІа уйла тІаяхийта Іомаю КПСС XXVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара, новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад.

СУРТА ТІА: съезде новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад тІишлонхошта ешаш ва комплексни бригада бригадир М. Султыгов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVI СЪЕЗД

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ ОТЧЕТ

Комиссе председателa новкъоста Г. Ф. СИЗОВА доклад

Деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте хIара съезд — из дукха миллионаш болча мехка коммунистий, дерригача вай халкъа вахарера Iалаьмате йоккха событи.

Цун лакхехьара орган йолча парте съездаша вIашагIтох къовсамен хIама хьакхолларен опыт, коммунизм хьалъеча хIара кердача хамюнъа оттаю парте стратеги тактикен, коллективно дегIадоаладу хIаьзарча замах сийлехь-доккха Iилма — марксизм-ленинизм.

Цу цхьан хане вай парте съездаш боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш я, массаза а шийна чIоагIа теркам тIаберзабу, дерригача мехкий къахьетамхой уж хIоарга йоаза хьаштдолаш хул.

Парте XXVI съезд историе юкъейоагIаргья вай мохк дегIабоагIачара белгалара мул, экономике, политически духовнии сферашка, советски халкъа вахара дерригача хьисапе дегIаенача социализма принципаш массе а оагIорахьа чIоагIъеллар санна.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева доклад — из боккъонца ленински масштабеи стилеи документ. Цу тIа хьагойт мехка парте доал дара дега чу дужа сурт, парте чурчен арахьарчен йоагIиа массе а оагIорахьа анализ яь, пхе шера политически, экономически, социальни довкъошка вай даьха толамаш мехкен халкъен кхелашта мал боккха лоархIам болаш да хьехьенхад.

Вайна нарагIдаьнарем да а да доккха. Цар де а доагIаш доаккхал а дайт цIенча дег тIара гIад а дуг. ХIаьта а парте реалистически мах бу вай гIулакхаш лелара хьала. Новкъоста Л. И. Брежнева доклада тIехьа 1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттерча лостамашкен даьдаьначунга критически хьажара ларда тIа белгалъяй тIадоагIача шерашка де дезарий къаьгга программа, кхоачашде деза хьадда декхареш оттадаьд. Вай долхаш бола никъ нийса, ленински никъ хиларах тешам чу ца боссабеш Iе йиш яц из.

Советски халкъ оптимизм йолаш хьеж кхоаненга, парте — советски обществана кулгалдеча а лостам телача а низа хьаьнъалахи из хургдар хоаш хиларахи теш.

КПСС Центральни Комитет, тешаме ленинец, сийрда кхоане бахьан кIаьд ца луш къовсам хоттабеш вола новкъост Л. И. Брежнев, керттелатта Политбюро чIоагIа дукхаеяши царех чIоагIа тешаши ба советски нах. Вай халкъо чIоагIа къоабал а ю хьал а луву КПСС чурен арахьарен политика — машарен хIама хьакхолларен, боккъонца халкъа политика.

Новкъостий! КПСС Центральни ревизионни комисси шийна Уставо белгалбаьча балха участке хьнаре дакъа лаьцар КПСС XXV съездо оттадаь декхараш кхоачашдеча.

КПСС Уставага хьежжа КПСС Центральни ревизионни комисси декхарийла я парте центральни органашка гIулакхаш сиха а нийса а дIакхахьара, КПСС Центральни Комитета кассанаи предприятешткаи ревизи е. Центральни ревизионни комиссе шийна болх ба а баьб парте Уставо цу положенешта яхара. Цун болх чакхбаьхаб планагIа. Оаха дукха уйла тIаьхийтай моттигерча партийни организацей ревизионни комиссей балха практически гIо дара.

Белгалде доагIа вай мехка коммунизм хьалъяра кулгалдарах йола парте съездийи ЦК пленумийи решенеш толамца вахаре кхоачашъелга КПСС ЦК аппарато лерттIен нийсен болх барех дукхагIча даьнъе тийша долга.

Парте Центральни Комитета аппарато боккха бехктокхам хеташ оперативнок кхоачаштъяй Центральни Комитета Политбюрои Секретариатен поручений, боккха болх баьб КПСС Центральни Комитето къоастадара политически, социально-экономически, кхыдола дешаш кийчдеш, уйла тIаухийташ хьийцай ЦК ухача къахьегамхой предложенешка, письмошка, заявленешка, кхыча документашка.

КПСС Центральни ревизионни комиссе керттерча декхарех цаI да партийни бюджете средстваш хьачуахера а уж нийса дIаекъара а боагIаш бола тIахьожам лоаттабар.

Отчетни хана керттера терком цунна тIа а ахийтаб. Парте Центральни Комитета кассана хан-ханнахьа ревизеш яь. Цу ревизеша хьахьокх партийни средстваш ца доадар дизза Iалашдаь долга. Кассови книжкен бухгалтерски учет нийса лелаю.

КПСС Центральни ревизионни комисси хIара шера хьеж КПСС ЦК ГIулакхий Управлене парте Центральни Комитетага чIоагIъяра дIачутелача партийни бюджета проекташка, хIаьта иштта уж кхоачашъяра отчеташкен.

Партийни бюджета доходий дакъа хьакул хьаухача партийни взносех, партийни издательстваша беча пайдах еча отчисленеех а кхыча поступленеех а. Шера юкъера лаьрхIача членски взносий дакъа партбюджете доходий кхаь даьнъах ша декъа хул.

Отчетни хана партийни бюджета доходин дакъа дикка алсамдаьннад членски партийни взносий поступленей чотагIа санна, парте издательски балха чотагIа а.

Хоаш да членски взносаш дIаялар парте хIара членен кандидатен эггара хьалхара декхар долга, царна коммунистически нхетам балара гIо делга, юкъхьанцарча партийни организацешка организованности дисциплинен чIоагIъелга. Членски партийни взносаш ший ханнахьа дIаялара актуальность практически хинна ца Iеш, политически а лоархIам болаш я.

Отчетни хана союзни республикай Компартей ЦК, КПСС крайкомаша, обкомаша хоалуш тоадаьд членски партийни взносаш хьаэцарен учет лелаярен гIулакха кулгалделга. Даьча тохкамаша хьахьокх дукхагIйолча парте членашен кандидаташен хIара бетта а оттабаьча боараме а взносаш дIателаялга. ХIаьта а цхьаболча коммунисташа тайп-тайпарча бахьанех тIехьадаьхад уж дIалулга. ХIана а тIехьа нийсалу хилийта йиш йоаца гIулакхаш — дизача алапена тIера взносаш ца телар.

Партвзносаш дIалуча хана премей, гонорара, совнагIа хьатIаденнача кхыча алапей къаьст-къаьста тайпаш дизза дIа ца лоархIаш йола моттигаш хиннай Казахски, Литовски, Приморски, Якутски, кхыча парторганизацешка.

Ала деза, хьа ца луш йиш хьагучаьлха ерригa членски взносаш партийни кассе дIачуена хилар.

Белгалдаккха доагIа, коммунисташара хьаийль членски взносаш обкомий, крайкомий, союзни республикай Компартей ЦК-ай йоагI-йоагIача счеташ тIа дIаяхъе сберегательни кассашка дIачу ца луш юкъхьанцарча партийни организацей цхьаболча секретараша дукха гоаеш дола кхоачамбоацар а. Масала, Иркутски областа юкъхьанцарча парторганизацей секретараша 1980 шера 1 январе сберкассашка дIачудалана дир 26 эзар сом. Цу тайпарча практико гIо ду партийни ахча доадара, хIаьта цу тайпара моттиг хиннай Брянски областа цхьан юкъхьанцарча парторганизацешка.

Членски взносаш дIателаре даьхъе кхоачамбоацараш хилар цхьадолча хьале юкъхьанцарча парторганизацешка коммунисташта юкъе КПСС ЦК инструкце оттаьча партийни взносаш дIателара порядка хьакъехьа хьехама болх ца бар да. Кхоачамбоацараш лов парте цхьайолча горкомаша, райкомаша, ревизионни комиссеша, леттахьа мара хьажац, хьожача хана а боккъонца чакхъяллалца хьажац юкъхьанцарча парторганизацешка партийни взносаш дIателий.

Цу гIулакха порядок оттае, членски взносаш дIателара хьалхара а хIаьта партийни организацей секретарий — шоай ханнахьа уж сберегательни кассашка дIачутелара хьалхара а бехктокхам лакхбе. Парте горкомий, райкомий, ревизионни комиссей оагIонгахьара ерригача юкъхьанцарча партийни организацешка членски взносаш нийса дIателий хьожаш хIара шера тохкамаш дергдола гIулакх даьза даргдац. Членски партийни взносаш дIателара оттаяь порядок толхаяь моттиг хIара массаза нийсъяла, из доаш партийни собрание дувца оттаде деза, КПСС Уставо из дIадеххача тайпара.

Новкъостий! Вай парте я балха овсарле лакха йолча хIанзарча техникаца кийчъяь кхиз бола полиграфически база. Шоай гIулакхий масштабаш хаддаьнза шерьа партийни органий издательстваша, хилавза аргйоаца тиражаш йолаш марксистско-ленински литература, газеташ, журналаш, плакаташ, кхыйола продукци арахецилга Iалаш а деш. Дукхача партийни издаией тиражаш Iалаьмате лакхача цифрага кхаьчай. Масала, 1980 шера «Правда» цкъара тираж 10,7 миллион экземпляр, «Сельская жизнь» ахача газета — 9,2 миллион экземпляр, «Коммунист» ахача журнала — 900 эзар экземпляр, «Партийная жизнь» ахача журнала — 1 миллион экземпляр хилар, и. кх. дI. ЙоккхагIа хиннай

республикански, краевой, областной газетийн журналийн тиражаш, цар цкъара тираж 80 миллион экземпляр хIана яц аьлла я. Издательски гIулакх дIахо дегIадоагIаш партийни издательствай полиграфически база шерлуш я керда типографеш хьалъяра чотагIа санна, иштта болх беш яраьта реконструкци ярeи шеръярaи, цар чура оборудовани кердакхара наькъаца а. Шерра юкъехувл газеташ, журналаш, книжкаш непатохара, бувзама каналашка гIолла газетин полосаш дIакхахьийтара офсетни способ. ХIана партийни органий издательствай производственни база Iаламту 65 процентага кхаччалца мехна газетни книжно-журнальни продукци непатохилга. Цхьабакъда, издательски гIулакх дIахо дегIадоаладелга тоъал доккха даькъе юхадетт кхахат ца тоъаро.

Партийни бюджета доходий даькъах йоккха моттиг дIалоац партийни издательстваша хулача пайдан тIара хьачутелача ахчо. ДIадахача 5 шера партийни бюджете хьачутелар 46 процент дукхагIа хиннад.

Цунца цхьана цхьайолча издательствашка долаш да корта бола кхоачамбоацараш. Дукха моттигаш я производственни эдашеш оттаьча хашашка болх бе йолайолийтилга а цхьадола плановн хьокхамаш кхоачашделга а Iалаш ца деш, ихом ца беш дIаухийт къахат, доагор, электроэнерги, материальни ценностяш йорматйнех тIех Iоаю.

Республикански, краевой, областной партийни организацей партийни комитеташи ревизионни комиссешен отталъча хаташка тохк издательствайн типографейн финансово-боахама гIулакхаш, хьагучадаьнна кхоачамбоацараш дIададаре де дезар ду.

КПСС Центральни ревизионни комиссе 1980 шера техкад «Плакат» ахача КПСС ЦК издательства производственни финансово-боахамен гIулакхаш. Издательства гIулакхашкара бакъахьарча хIамашца цхьана гучадаьхад дукха кхоачамбоацараш а. Цхьайолча хана боагIаш бола тIахьожам боацаш дIадахийтад ахча, совгIа даьхад, совнагIа дIадахийтад, зенаш даьд.

Новкъостий! Вай парте доалахьа я партийни органаш лелаярга, цар беча организационни, пропагандистски, политически балхага, кадраш кийчъярга, боахамен кхычен гIулакхашка дIаухийташ йола йоккхий ахчаи материальни ресурсаш. Из дерригa дIа мел ухийтар парте ший ахчан чотагIа юкъметтаувттадеш да, паччахьалкхен бюджетера телаш цхьаккха тайпа дотаци а доацаш.

КПСС Центральни ревизионни комиссеи моттигашкарча партийни организацей ревизионни комиссешеи еш йолча ревизеша хьахьокх парте Центральни Комитете, партийни учрежденешка санна моттигашкарча партийни органашка а партийни бюджетагIа дIахьежадеш дола ахча чIоагIъьча ассигнованешна хьежжа дIаухийташ хилар.

Цунца цхьана Дагестански АССР, Алтайски края, Белгородски областа цхьайолча парте горкомашен райкомашен партийни аппарат лелаяран боахама гIулакхаштен чIоагIъяь хиннарел дукхагIа ассигнованеш дIаахийтай. БелгалъякIа йоагIаш я служебни наблюдеташ кийчъярга средстваш дIаахийтара даькъе партийни комитетий кулгалхоша ленински эздела принципаш телхаеш хинна цхьаццайола моттигаш, цу хьакъехьа сов тIехдоалаш гIулакхаш леладаьд. ДоагIачул дукхагIа ахча дIаахийтан сов тIехдаьха гIулакхаш леладаьн хиларо тешал ду цхьайолча партийни комитеташка финансово-бюджетни дисциплина кхоачамбоацаш лелаш хилара.

Обкомаша, крайкомаша, союзни республикай компартей ЦК-ша де доагIар де деза партийни средстваш дIаахийтара даькъе порядок оттаяра, хIаьта партийни организацей ревизионни комиссеш декхарийла я гучадаьха кхоачамбоацараш дIададахара хьакъехьара дешаш иракIа уйттаде.

Партийни бюджете гIоала хьежаю партийни кадраш кийчъяра, пар гоазал лакхъяра, партийни пропаганда вIаштIехьанкхара ала средстваш.

Партийни бюджета средстваш дIаухийташ хьалхьо центре а моттигашка а партийни органий балха дика хьалаш хьадара, партийни кадрашта дика балха, бита селаIаре хьайна Iалашдара дикка дукха капитальни гIишлош. КПСС ЦК гIулакхий управлене, парте обкомаша, крайкомаша, союзни республикай компартей ЦК-ша цу даькъа боккха болх бу. Цу гIулакхашта хьежаеш йола партийни средстваш нийса дIаухийт.

Бакъда, белгалдаккха доагIа цхьайолча областашка, краяшка, республикашка КПСС ЦК чIоагIъяь плашаш лерттIа кхоачаш ца елга, цхьанцайола объекташ хьалтъяь ца йоадаш геттара тIехайоахилга.

Новкъостий! Съезда дача парте Центральни Комитета отчетни докладах гуш ма хиллара, дIаяхача юкъа боккха болх баьб социалистически демократи дIахо чIоагIъярам дегIайоалаяран, доал деча аппарата ерригача звеньяшкара бюрократизман волокитан элементаш дIаяхара. Из хьахьехка да къахьегамхой письмошка, заявленешка, жалобашка хьажар, шо-шоай гIулакхашта уха нах тIаэцилга вIаштIехьдаккхар санна долча лоархIамеча гIулакхаца.

Партийни органашка яхийнача хана советски наха хоаш бу республика, область, къахьегама коллективаш вахара хьакъехьа, шоаш еча йоакхойнийн шоашта эшарийн хьакъехьа. Письмой автораша критика ю вай организацей, кулгалхой балхацарча кхоачамбоацараштен данза дисараштен, цунна цхьана тIаийю решенеши практически гIулакхаши мел эффективни да хьажара. Кхоачамбоацараш хилара бахьанаш дIададара партийни комитеташта новкъостал а деш.

Отчетни хана КПСС Центральни Комитете кхаьчаз кхо миллион совгIа письмо. БIаь эзар гарта саг тIамйцаш ЦК справочни-приемне.

Хьаьха письмош дукхагIа хиларо, пар гражданственность лакха хиларо хьахьонх советски нах политически лакха кхетам болаш, парте гIулакха мутIахьа болаш хилар.

Паччахьалхен гIулакхашца чIоагIа хьашт долаш уж хилар хьахьонх иштта вай обществана материальни нравственни эе а деш вай социалистически морало дIадехараш тIара лоарзагIа бувлаш, советски законаш телхадеш моттигаш хилара критика еш долча граждански письмоша. Къахьегамхой оагIонгахьарча цу критико хьагойт мехка боккъонца болча дах уйла йолаш, хьнаре вахара низаца йолаш уж хилар.

КПСС Центральни Комитето, новкъоста Л. И. Брежнева боккха теркам тIабоахийт письмошца беча балха, белгалдоаккх парте махацарча бувзама цхьа форма хиларах тера уж боккха общественно-политически лоархIам болаш хилар.

ТIехьарча шерашка КПСС ЦК-с тIаэцнаб письмошца беш бола болхи граждаша тIаяцилген эргадаьккха тоадара тIадерзадаь дукха цамаш. Парте Центральни Комитете вIашагIъеллай лаьрхIа письмой отдел. Цу дерригенца торо хилийтай из болх кхы а лакхагIча боарам тIе боанхаш айбе, цхьа система йолаш планагIех из лелабе.

Дукхахача письмошка юкъарчал доацаш парте Центральни Комитета секретараш хьийжаб. КПСС ЦК отделашка къахьегамхой письмошцен предложенешцен болх бар вIаштIехьдаккхара хачхаданахьа хьийжай Центральни ревизионни комиссе.

Парте XXV съезд хинначул тIехьагIа КПСС ЦК отделаш къахьегамхой 300 эзар письмога хьежай. Цунца цхьана цар къестаду письмош массаза алсамдуал. ЦК отделаша тIахьожам лоаттабу дахкича письмоех аханел гаргтIачарга хьежарах хьахулачох. Вокхарна тIехьа тIахьожам лоаттабу уж къоастадеча тIадиллача организацеша. Нагахьа мара ха толха ца еш дукхаа а дукхагIа долча письмошка оттаьча хана хьеж, цар автораша тел корта болаш дола, аргументированни йолаш.

Письмошцен граждаший устни заявленешцен беш бола берригa болх тIаберзабаь ба паччахьалкхен гIулакхаш къестадеча ше лоаца дакъа хIара советски сага ходалийтара, цунна хетар, цун оаз йоккхий а зIамига а решенеш кийчъеча дIахоаргхьарах а тернальерехиларах а из тешаш хилийтара.

Парте ЦК яьхка письмой авторий предложенеша дича нарха бакъахьа хетарашка теркал дир КПСС ЦК цхьадола соцамаш кийчдеча.

Отчетни юкъа КПСС Центральни ревизионни комиссе хьежай «Советская Россия», «Сельская жизнь» ахача газетий, «Коммунист», «Политическое самообразование» ахача журналий редакцешка письмошца беча балхага. Дикача опытаца цхьана гучадаьхар дикка доккхий кхоачамбоацараш а.

Тхона хетачох, эттара хьалха газетийн журналийн редакцешка кепатохара хIана а кIезига пайда эц наха ухийтача корреспонденцехи кхыйолча материалехи. Моттигаш нийсалу редакцей отделашка къахьегамхой письмошка хьажар гавна довнкхаш, из бахьан долаш цар актуальность йов. Кхыча организацешка хьажа аьнна дIаухийтача письмошта тIахьожам мела а эффективни боацаш а лоаттабеш кIезига моттигаш хилац.

Партийни кепайоазон болхлой декхарийла ба къахьегамхой письмошца бу болх эргабоахаш тоабара эшар де, газетийн журналийн оагIонаш тIа уж дукхагIа врадувлалга Iалашде, волокита, бюрократизм факташ дIайовзийта а царца къовсам лоаттабе а.

Дукхача обкомаша, крайкомаша, союзни республикай компартей ЦК-ша укх тIехьарча хана дикка тоаьй письмошца беча балха практикен граждаша тIаийбелген.

Цунца цхьана, ревизионни комиссеша яьча проверкий итогаша хьа ма хьоккхара, цхьайола моттигаш нийслу граждаший законни бокъонашна формальни дош ца хеташи хьежаш, дехараш дита йиш йоацаше кхоачаш ца деш дуташ, письмошта хандакъа йоваш ца луш. Автораша шоалагIа дайнчеи лакхе латта органий юкъеяльчел мара заявленешка принципиально ца хьожаш моттигаш хул жалобашка тIагIоллярен лерттIен ца хьежар бахьан долаш. Къахьегамхой кхоачамбоацарашка критически хьежарах цхьаболча кулгалхоша негативни гIулакхаш леладу. Цу явленей цIенхаштта мах бу КПСС ЦК, моттигашкарча партийни органаша, уж партийни кепайоазон тIа дIайовзийт. МоллагIча корта болча предложенега, заявленега е жалобага чIоагIа теркам тIабохийта хьажа деза, царех лакха нийса решенеш тIаийсе. Лакхерча а лохерча а, берригача кулгалхой норма а хинна дIаоттаяза даргдоацаш да из.

КПСС ЦК, партеюта кагъерча бувзамий планага хьежжа, Центральни ревизионни комиссе социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей ревизионни комиссешца опыт дIаюха йовзийт. КПСС Центральни ревизионни комиссе делегацеш вIашагIъеттаенай Болгаре, Венгре, ГДР, Монголе, Румыне, Чехословакие вежараша йолча партей ревкомиссешца. Практико хьахьекхад цу тайпара вIашагIкхетараш вIашин пайдане хилар.

Новкъостий! Мукъаба совна, шийна болх дIахо тоабара а парте съезда решенеш кхоачашъеча парторганизацешта новкъостал дара а КПСС Центральни ревизионни комиссе ший дерригa низаш тIадохийтаргхиларах ухх съезда тешам бала.

Даьнъала хийла вай ленински парти, советски халкъ коммунизма лакхаленашка дугар! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГIА

СЪЕЗДА ДНЕВНИК

23 февралe сайрийнарча заседане съезда делегаташа юкъа йолайир КПСС Центральни Комитета Отчети чурчен арахьарчен политика даькъера парте аргIавара декхараш. КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетни доклад.

Пренешка эггара хьалха къамаьл дир КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина. Цо белгалдаьккхар, КПСС XXVI съезда болх, Леонид Ильич Брежнева аь КПСС Центральни Комитета Отчетни доклад, дерригача дунен лоархIамера событи хиларах тарра вай мехкарча а доазол дехьарча а миллионаш болча наьха теркаме юкъмоттиге латташ хилар. Съезд лоархIаме веха а хинна дIаоттаргья коммунизм котьалькхар духа парте халкъон лоаттабеча къовсаме.

КПСС Центральни Комитета доклад — из да творчески марксизма-ленинизма гIордаьнна документ. Цо партена лу керда теоретически выводаш обобщенеш, советски наьха дегаш уралуттаду дIахо а къахьегама толамаш дахара.

ДIахо докладчика ше ма барра бийцар парте социально-экономически программа кхоачашъяр, вай Даьхен столица образцови коммунистически город а яь дIаоттаяр духа москвичаша лоаттабу къовсам. КПСС XXVI съезда кха ма йоагIара накъаьхар духьа яхье а яьнна, дукхача коллективаша, 300 эзар совгIча хьалха латтача болхлоша съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъяьй укх шера хьалхарча шин беттен хьалхарча кварталеи задане.

Город дегIайоалаяра дукха экономически социальни декхараш кхоачашде, производство айира темпаш тешаме лакхъелга, халкъа боахама боарам дIахо айбелга Iалайде, предприятешта реконструкци елгенкхы тIа а технически кийчъелгeн сихде де дезаш да. ДIахо а, москвичаша тIагIертта болх бергба уж декхараш кхоачашдара.

Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара В. В. Щербицкий белгалдаьккхар, Отчетни доклада тIа ерригача адамлена чIоагIа дагадоахкача вай ханарча эггара сагоагIа долча дукхача дешашта дизза жоп денна, артIанара, халкъа вахара хьаштаьта ма хеттара дола доккхий декхараш хьадда оттадаь, уж кхоачашдара наькъаш боккъонца белгалдаь хилар.

Партийни организацешна отчетахи хоржамаши долча хана коммунисташа белгалдаьхар, вай партенех паччахьалкхенен керте латтар, тешаме, [illegible] машара тIехьара чIоагIагIа вола къовсамхо новкъост Л. И. Брежнев ерригача планетерча боккъонца болча революционераша дег тIара къоабалваь тIаийца, паччахьалкхенашта доал дечен хIамах кхеташ болчен наха хьалхашка чIоагIа сийдаьнна, дог-уйла цIена долаш мел болча наха чIоагIа лоархIаш хилар. КПСС Центральни Комитета, цун Политбюрон секретариатен, къаьстта Л. И. Брежнева дерригa гIулакхаш — из башха-дика хьокхам ба ленински стиль, ленински йистеташ, партийни вахара нормаши принципаши практике кхоачашъяра.

ИттлагIча пятилетке Советски Украина дегIаахар дувцаш, оратора аьлар, бIарччача мехко а санна, цо боккха гIа баьккхаб хIама хьакхолла низаш дегIаухувлара, обществени вахара ерригa оагIош эргайоахаш тоаяра, халкъа культурен хьалторон лакхъяра даькъе.

Экономика дегIаахара гIойленагIа болча интенсивни наькъа тIа яккхара декхар кхоачашдеш а белгалдаь хинна цхьадола мулаш дIаяхача пятилетке даханза дисар тергалдеш а, белгалдаьккхар ораторе, оаха тхоай низ тIаберзабергба производственни потенциалах пайда дикагIа эцара, Iилма - технически прогресс дIахо сихъяра.

Оратора белгалдаьккхар доагIар хоадамболлаш хьадехилга лоархIаме хилар — къаьстта а плановни органашкара, министерствашкара, ведомствашкара — планаш корта болаш, боккъонца нийсъяь, вешта аьлча реальни хилийтара даькъе.

Айль бе йоахнеш тIемахой байракхаш а йолаш курра лале хьачубаьлар турпалча СССР Герзашцарча Низий викалаш. Партена, халкъа тешаме хургхиларах дув буаш декар генерал-майора Ф. М. Кузьмина Iодийшача съездага луча тIемахой моаршала дешаш. Берригача советски тIемахоша, салтетунгара баьнна маршалга кхаччалца бараша, аьлар цо, чIоагIа дув буъ Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда, хьамсарча ленински партена, турпалча советски халкъа тхо массаза а кийча хургхиларах.

Съезда делегаташен хьайшашен хьал а гIайтте, дIайха моаршал лу тIемахоша дIаьхдаь тIоараш тохарца.

Сайрийнара заседани дIакъовлар хьанхайкаду.

* * *

Ленински байрахь лакха яйь, бIубенна бода вай мохк ший силахь - доккхача кхача лерхIачунга — коммунизмага. Цу исторически наькъа тIа лоархIаме хIама хилар Советски Союза Коммунистически парте XXVI съездах. Цо итогаш ю партенен халкъан карагIдаьннача Iалаьмате доккхийча хIамай, коммунизм хьалъера керда мулаш белгалду.

Съезд хьайийллача дийнахьа КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аь КПСС Центральни Комитета Отчет партийни форума делегаташа, цул хьалхашка, вай мехкарчен доазол дехьарчен наха гIадбеза тIаийцар. Творчески марксизма - ленинизма гIордаьннача цу документа тIа социализм котьалька общество дегIаахара керттерча закономерностей, вай ханарча дунен халкъашта юкъерча хьала кIоарга, боккъонца Iилман анализ яй, чурчен арахьарчен политика даькъе партена хьалхашка латта лоархIаметIа дола декхараш белгалдаьд.

Коммунизм хьалъяра сийлахьча перспективаша дегаш айдаь советски нах кхы а чIоагIагIа кхоталу тохкамах чакхъьяннача ший авангарда — коммунистий партена гонахьа. Уж кийча ба цо белгалдаьраш кхоачашдара дерригa шоай низаш, знанеш, хIама хьакхолла хьнар дIадала.

Творчески уйла айялара, принципиальноста хьал дар 24 февралe КПСС XXVI съездо дIахо а болх беш хиннача съездий Кремлевски Дворецe.

Делегаташа ювц съезда КПСС Центральни Комитето ял Отчет, чурчен арахьарчен политика даькъе парте аргIавара декхараш, КПСС Центральни Ревизионни комиссе отчет.

IуйрIйна 10 сахьат даьннад. Председательствуш деш волча КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара нов. К. У. Черненко дош лу Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара нов. Д. А. Кунаева.

Казахстана Компарте делегаце, аьлар цо, Центральни Комитета политически никъи практически болхи, парте чурен арахьарен политика йиза къоабалъю. КПСС ЦК Отчетни доклада ерригa положенеши выводаши чIоагIа а массана раьза волеш а хьалдоац.

Мехка хIанзлe ферросплаваш, глинозем, химеи мехидаьтта чакхдоахача промышленностен продукци телача Павлодар - Экибастузски территориально - производственни комплексах дувц. ХIана нох йоккхагIйола доатора-энергетически регион хулаш латт.

Парте аграрни политика леррагIа чакхъяхарах, целинни лаьтташ планагIа карадерзадарах, производствана специализаци концентраци ярах дIаяхача пятилетка шерашка дIаденнад 81 миллион тонн ялат, е хIара шера цхьаццана миллиард пуйт гаргга. Партийни организацеша, аьлар оратора, дерригa а дергда ерригa резерваш, кадрай тоъал, КПСС Центральни Комитето тIа ма хьеххара, карадерзадаьча целинни лаьтта берригa низ парте оттаеш йола продовольственни программа йизза кхоачашъяра тIаберзабара. ХIана юртарча экономика керттера декхар — дикагIа хьокхамаша наькъа санна тоадар.

ЦК Отчетни доклада гойт КПСС-о дунен халкъашта юкъерча арене баьча балха сурт, аьлар КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара нов. Г. В. Романов. Кхоахам кIаьдбара цIенхаштта тохкамаш тIаэттача хана Советски Союзо хьал тоадара наькъа тIара ше ца йоаккхийтилга, империалистически гIозарий а цар пекински гIончий а агрессивни уйлаш леррагIа хьагучайоахилга, сихдаь гера Iоадар цIенхаштта совде гIертаьлга белгалдаккхар доархIаме да. Советски халкъа тIом иш е эшац аьнна деча хаттара хоадам боллаш дола жоп а советски кхерамах йола миф хьалсувсераша ала доагIаш оалар а корадоагIа сеттаи Леонид Ильич Брежнева сийнача глобальни хьисап долча нердача машара инициативашка. Уж боккъонца гуманизм йолаш сийлахьи я.

XXVI съезда сийна тIаийца декхараш ленинградцаша тоаме кхоачашдарах дийцачул тIехьагIа, оратора аьлар Iилман - производственни потенциала резерваш боарам боацаш йоккхий я. Царех пайда эцарга бода никъ ба иагьта исполнительски дисциплина чIоагIъяр, халкъа руакъа дикагIа леладара кхетам балар, долаш дола кхоачамбоацараш тIагIертта дIададахар.

Аз доккхал ду, аьлар В. И. Ленина цIерагIча Магнитогорски металлургически комбината воккхагIа волча горновойс новкъоста В. Д. Наумкина, Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева селла сий деш йийцача болхлой класса викал а волаш съезде ва сай ираз хинна хиларах.

Дика традици а хинна дIаэттад комбинате хIара болхлочун къахьегама денна-денна мах бар: укказа юкъера итогаш лаьрхIа ца Iеш, хIаране шийн къахьегамца даьлача даьъхах дукхьалара кхаьмальаш хул. Цо дIаьнкхар обезличка, гIулакх бехтокхаме ца хеташ леладар. Коллективе дегIаух профессиональни доккхала уйлаш, дикагIбарашца кийсбала гIертар.

Металлургашта даим хоаду партеи Советски правительстваи шоай къахьегацен бытен хьалаш тоадара, вахара боарам лакхбара ю йоакхо.

Магнитка металлургаша кхоадаь пхе шера миллион тонн совгIа металл, делегата аьлар, из комбинато партийни съезда кийчдаь совгIат де. Оратора дийцар комбината реконструкци яра, из бийдалца Iалашъяра проблемах.

РСФСР Министрий Совета председателa новкъоста М. С. Соломенцева белгалдаьккхар парте съезда йолча ЦК Отчетни доклада тIа сага, цун хьала, ираза йоахкояра чIоагIа теркам тIабохийташ хилар, цо предложени елар КПСС Центральни Комитета политически никъи практически болхи берригa а бизза а къоабалбе аьнна.

Оратора дийцар республика экономика динамично а чIоагIа а дегIаухеш хиларах. Амма эффективностен дикален оагIорахьа овлангара поворот хIанзарчоа хаиняц, аьлар цо. Из нерттера декхар кхоачашдара дукха хIамаш де дезаргда дIахо йордача хана.

Шийн къамаьла дикка дакъа продовольственни программа кхоачашъяра, баха нах продукташца, эггара хьалха наха ма эшша доацаш долча дуккашен шурийцен, Iалашбарца дувзаденнача дешашта хетадир делегата.

(ДIахододир 3-ча оагIон тIа).